

Međunarodni filmski festival u Rotterdamu (IFFR)

Rotterdam, Nizozemska, 24. siječnja–4. veljače 2007.

Međunarodni filmski festival u Rotterdamu (IFFR) po broju filmova smatra se najvećim festivalom na svijetu. Doista, 250 dugometražnih i 425 kratkometražnih filmova vrlo je dojmpljiva brojka. Još je impresivnija činjenica da festival djeluje i kao važna platforma razvoja (umjetničke) filmske produkcije. Oba područja festivala usmjerena su prema promociji mladih autora i razvoju njihovih debitantskih filmova. Debitantskim filmovima smatraju se prvi i drugi dugometražni film nekog autora.

Najvažnija festivalska sekcija posvećena razvoju umjetničke filmske produkcije jest *Cinemart*. Radi se o manifestaciji na kojoj mladi redatelji i/ili producenti kroz niz osobnih sastanaka s financijašima traže novčanu potporu za razvoj svojih filmskih projekata. Dok se većina sličnih manifestacija sastoji od tzv. *pitchinga* - prezentacija na kojima autor u 5 ili 10 minuta mora predstaviti svoj projekt investitorima – *Cinemart* se sastoji od niza individualnih razgovora neograničenog trajanja s investitorima. Za autore projekata ovakav pristup manje je stresan od *pitchinga*, ali zahtijeva puno vremena i strpljenja. Festival posjeduje i vlastitu zakladu *Hubert Bals Fond*, koja financijski potpomaže mlade filmske autore. Na svakom izdanju festivala predstavlja se niz debitantskih filmova koji su nastali upravo zahvaljujući ovoj zakladi, a među njima se nalaze i mnogi međunarodno uspješni filmovi.

Osim toga, tijekom festivala odvija se seminar za mlade producente *Rotterdam Lab*. Kako i sami organizatori priznaju, učesnicima je od samog seminara važniji broj poslovnih kontakata koje će ostvariti tijekom festivala. No, da bi obranili svrhovitost seminarskih predavanja, treba reći da su zakoni međunarodnog filmskog tržišta često bitno različiti od produkcijskih uvjeta lokalnih kinematografija, pa učesnici seminara s malo ili nikakvog međunarodnog iskustva na seminarima mogu podosta naučiti o tome kako preživjeti u svjetskoj filmskoj džungli.

Razvojni dio festivala ne bavi se samo financiranjem i proizvodnjom filmova, već pomaže i njihovu prodaju. Tome služi *Sales Club* u sklopu kojeg mladi autori, odnosno njihovi agenti, prodaju gotove filmove distributerima, televizijama i ostalima.

Organizatori festivala vole reći da je ovaj njegov dio posvećen *filmskoj industriji*. Film doista jest proizvod, ali na ovom festivalu ne razvijaju se filmski projekti koji će ostvarivati velike priloge, niti se to od njih očekuje. Oni mogu biti profitabilni i neki od njih će to i biti, čime se objašnjava prisutnost jakih američkih produkcijskih kuća, odnosno njihovih britanskih podružnica, na *Cinemartu* (*Miramax Films*, *New Line*, *Fox Searchlight Europe*). No, realno gledano, ovaj je festival ponajprije mjesto na kojem se osigurava financiranje neprofitabilnih, umjetničkih filmova uz pomoć raznih zaklada, instituta i producenata kuća.

Među projekcijske programe festivala također se smjestio jedan razvojno-edukacijski program. Radi se o sekciji nazvanoj *Happy Endings*, koja problematizira demokratizaciju filmskog prikazivaštva. Naime, projekcija filma s filmske vrpce, koja se odvija najčešće u kino-dvoranama, nekad je imala monopol u filmskom prikazivaštvu. Taj monopol uništili su televizija i video, a danas se film može vidjeti na skoro svakom postojećem ekranu (televizijskom, kompjuterskom, mobitelnom) i na skoro svakom mjestu (u automobilu, avionu, kupaonici, na ulici). Osim toga, i njegova distribucija se (ilegalno) demokratizirala, pa više ne trebate čekati dolazak filma u kino. Ovi načini prikazivanja i distribucije tematizirali su se u sklopu sekcije *Happy Endings*, ali i tokom čitavog festivala.

Ključni projekcijski program festivala bio je, dakako, njegov natjecateljski program. No, većina filmova tog programa bili su slabi ili prolazni. Razlog tome su tri ograničavajuća faktora u izboru filmova. Prvo, jedino se mogu prikazivati filmovi debitanta. Drugo, pošto se radi o festivalu koji inzistira na premijernom prikazivanju filma (međunarodna ili europska premijera), svi ostali filmovi otpadaju. Treće, ovaj festival ugledom se ne može mjeriti s festivalima u Cannesu, Veneciji, Berlinu i Karlovym Varima, zbog čega većina kvalitetnih autora svoje filmove odluči premijerno prikazati upravo tamo. Zbog toga su se kudikamo bolji filmovi mogli vidjeti u popratnim programima.

Po mom mišljenju, najbolji film natjecateljskoga programa djelo je katalonskog autora Rafe Cortésa *Ja (Yo)*, ujedno dobitnika nagrade žirija FIPRESCI-a, međunarodne udruge filmskih kritičara. Cortés priču smješta na svoj rodni otok Mallorcu, a njezin je glavni lik Nijemac Hans (Alex Brendemühl), koji u zabačenu selu radi kao sluga bogatom njemačkom gazdi. Uplašeni Hans pokušava se sviđjeti otočanima, ali nikako ne može postići karizmatički utjecaj koji je imao njegov prethodnik, sluga koji se također zvao Hans. Brendemühl izvrsno glumi Hansovu nesigurnost i dočarava njegov nedostatak karaktera, zbog kojega će Hans početi preuzimati prethodnikov identitet. Turobnost Hansova karaktera praćena je unikatnom atmosferom klaustrofobije i nelagode zabačena sela i njegovih turobnih stanovnika, čime Cortés tu dramu vrsno pretvara u film (unutarnje) jeze.

Osim toga naslova, samo je još jedan film iz konkurencije ostavio dojam iznadprosječna i unikatna ostvarenja. *Bivši bubnjar (Ex Drummer)* belgijskoga redatelja Koena Mortiera, doduše, duguje dosta Trainspottingu i njegovim raznim derivatima, ali riječ je o filmu izvanredne energije, koji ne plijeni samo dojmljivim stilom, nego i snažnim likovima te složenom idejnom podlogom. Groteskna, cinična i komična priča s belgijskog socijalnog i moralnog dna o *death metal* grupi koju čine propalice i nasilnici obogaćena je intrigantnim likom situirana pisca, koji se pridružuje skupini da bi je iskoristio kao građu za roman. Taj lik žestoku naturalističko-stiliziranu priču obogaćuje složenim etičkim pitanjima poput: *Koja je opravdana cijena stvaranja umjetničkog djela?* i *Je li nemoralni umjetnik vrijedniji čovjek od primitivnog nasilnika?*

Službeni žiri, koji svake godine proglasi tri najbolja filma konkurencije, ove je godine dodijelio čak četiri nagrade, ali se, nažalost, u izboru nagrađenih filmova više rukovodio kriterijem društvene relevantnosti i ozbiljnosti teme nego kriterijem estetske kvalitete. Tako su nagrade dobili slabašni televizični film o djetetu iz nesređene obitelji *Neuglađeni (Die Unerzogenen)* Pije Maras, besmisleni film o trendovskoj temi siromaštva i nasilja u Brazilu *Močvara zvijeri (Baixio das bestas)* Claudija Assisa i dva zadovoljavajuća filma – aktivistički pseudodokumentarac o izmišljenom ubojstvu sadašnjega danskog premijera *AFR* Mortena Hartza Kaplarsa te malezijska drama o žrtvi prostitucije *Ljubav pobjeđuje sve (Love Conquers All)* Tan Chui Mui. Za kraj spomenimo da je u festivalskom programu *Time & Tide* uz solidnu gledanost prikazan hrvatski nezavisni film Matije Klukovića *Ajde... dan... prođi*.

Juraj Kukoč